

Dicasterium pro doctrina fidei

Tisková zpráva ohledně přijetí deklarace *Fiducia supplicans*

4. ledna 2024

Tuto tiskovou zprávu vydáváme, abychom napomohli objasnit přijetí deklarace *Fiducia supplicans*. Zároveň doporučujeme rozvážnou četbu deklarace v její úplnosti, což pomůže lépe porozumět jejímu smyslu a účelu.

1. Nauka

Pochopitelná prohlášení některých biskupských konferencí k dokumentu *Fiducia supplicans* mají ten význam, že zdůrazňují potřebu delšího období pastorační reflexe. To, co tyto biskupské konference vyjadřují, přitom nelze vykládat jako opozici předložené nauce, protože dokument se k manželství a sexualitě vyjadřuje jasně a tradičně. V deklaraci najdeme hned několik silných prohlášení, která v tomto směru neponechávají žádný prostor pro pochyby:

„Tato deklarace pevně setrvává v tradičním učení církve o manželství a nepřipouští žádný druh liturgického obřadu nebo požehnání podobného liturgickému obřadu, které by mohly způsobit zmatek.“ Je tedy možné jednat v těchto případech párů v neregulérních situacích, „aniž by se oficiálně uznala platnost jejich statusu nebo se jakkoli změnilo trvalé učení církve o manželství“ (Představení).

„Proto jsou nepřípustné obřady a modlitby, které by mohly vyvolat zmatek mezi tím, co je konstitutivní pro manželství jako ‚výlučný, trvalý a nerozlučitelný svazek mezi mužem a ženou, přirozeně otevřený plození dětí‘, a tím, co je s ním v rozporu. Toto přesvědčení se zakládá na trvalém katolickém učení o manželství. Pouze v tomto kontextu nacházejí sexuální vztahy svůj přirozený, správný a plně lidský smysl. Učení církve v tomto bodě zůstává pevné“ (č. 4).

„Takový je také smysl responsa tehdejší Kongregace pro nauku víry, kde se uvádí, že církve nemá pravomoc udělovat požehnání svazkům osob stejného pohlaví“ (č. 5).

„Z tohoto důvodu, vzhledem k tomu, že církve vždy považovala za mravně přípustné pouze ty sexuální vztahy, které jsou prožívány v rámci manželství, nemá církve moc udělovat své liturgické požehnání, pokud by to nějakým způsobem mohlo poskytnout morální legitimitu svazku, který se za manželství jen vydává, nebo sexuálnímu životu mimo manželství“ (č. 11).

Je tedy zřejmé, že zde není prostor se od deklarace doktrinárně distancovat nebo ji považovat za heretickou, za odporující tradici církve nebo za rouhání.

2. Praktické přijetí

Někteří biskupové se nicméně vyjadřují zejména k praktickému hledisku, k možnosti žehnat párům v neregulérních situacích. Deklarace obsahuje návrh krátkého a prostého pastoračního požehnání (které není ani liturgické, ani se nekoná v rámci nějakého obřadu) pro páry v neregulérních situacích (nikoli však pro samotný jejich svazek), přičemž se zdůrazňuje, že jde o požehnání mimo formát liturgie a neschvaluje se jím ani neospravedlňuje situace, v níž se tito lidé nacházejí.

U dokumentů Dikasteria pro nauku víry, jako je deklarace *Fiducia supplicans*, může aplikace v praktických hlediscích vyžadovat více či méně času, který závisí na místních okolnostech a na rozlišování příslušného diecézního biskupa společně s jeho diecézí. Někde okamžitému uplatnění nic nebrání, zatímco jinde bude třeba zatím nic nového nezavádět a místo toho nejprve věnovat dostatek času četbě a výkladu dokumentu.

Někteří biskupové například stanovili, že každý kněz musí nejprve provést rozlišování a že může takové požehnání udělit jen v soukromí. Nic z toho nepředstavuje problém, pokud se takové ustanovení vyjádří s náležitou úctou k textu, který podepsal a schválil sám Nejvyšší pontifik, a zároveň se nějakým způsobem snaží zohlednit myšlenky v dokumentu obsažené.

Každý místní biskup má z titulu svého úřadu vždy pravomoc rozlišovat *in loco*, tedy na konkrétním místě, které zná lépe než ostatní právě proto, že se jedná o jemu svěřené stádo. Obezřetnost a pozornost vůči církevnímu kontextu a místní kultuře pak mohou umožnit různé způsoby uplatnění, nikoli však úplné nebo definitivní odmítnutí tohoto kroku, který se kněžím navrhuje.

3. Choulostivá situace v některých zemích

Situace některých biskupských konferencí je třeba chápat v daném místním kontextu. V některých zemích existují silné kulturní a dokonce i právní obtíže, které si vyžadují čas a pastorační strategie přesahující krátkodobý horizont.

Pokud někde existují zákony, které pouhý akt přihlášení se k homosexualitě trestají vězením a někdy i mučením, ba dokonce smrtí, rozumí se samo sebou, že udělit takové požehnání by bylo nerozumné. Je zřejmé, že biskupové nechtějí vystavovat homosexuální osoby násilí. Zásadní ovšem i v takovém případě zůstává, aby příslušné biskupské konference nepodpořily jinou nauku, než je ta, kterou v deklaraci stvrdil svým podpisem papež, neboť to je nauka trvalá, ale aby v této záležitosti doporučovaly další studium a rozlišování, které umožní jednat v příslušném místním kontextu s pastorační obezřetností.

Skutečně existuje nemálo zemí, které homosexualitu v různé míře odsuzují, zakazují a kriminalizují. V těchto případech se nad rámec otázky požehnání vyžaduje také značná

a rozsáhlá pastorační odpovědnost, která zahrnuje vzdělávání, obranu lidské důstojnosti, výuku sociální nauky církve i různé strategie, které nepřipouštějí uspěchanou reakci.

4. Skutečná novost dokumentu

Skutečnou novinkou této deklarace – novinkou vyžadující velkorysé úsilí o přijetí, z něhož se nikdo nemá prohlašovat za vyloučeného – není možnost žehnat párům v neregulérních situacích. Novost spočívá ve výzvě rozlišovat dvě různé formy požehnání: „liturgické neboli ritualizované – udělované v rámci obřadu“ a „spontánní neboli pastorační“. V Představení se jasně vysvětluje, že „hodnota tohoto dokumentu spočívá v tom, že nabízí konkrétní a inovativní příspěvek k *pastoračnímu významu žehnání*, který umožňuje rozšířit a obohatit jeho klasické chápání úzce vázané na liturgické hledisko“. Tato „teologická reflexe vycházející z pastorační vize papeže Františka s sebou přináší skutečný vývoj s ohledem na to, co bylo o žehnání řečeno v Magisteriu a oficiálních textech církve“.

V pozadí stojí pozitivní hodnocení „lidové pastorace“, které nalezneme v mnoha papežových textech. V této souvislosti nás Svätý otec vybízí, abychom si vážili prosté víry Božího lidu, který i uprostřed svých hříchů vystupuje ze všednosti života a otevírá srdce, aby prosil o Boží pomoc.

Právě z tohoto důvodu, a ne kvůli žehnání párům v neregulérních svazcích, má text dikasteria formu „deklarace“, která je mnohem závažnější než *responsum* nebo list. Ústředním tématem, které nás především zve k prohloubení naší pastorační praxe, je širší význam žehnání a návrh, aby se tato pastorační požehnání, která nevyžadují stejné podmínky jako požehnání v liturgickém kontextu nebo v rámci obřadu, využívala hojněji. Proto také, ponecháme-li stranou polemiku, vyžaduje text snahu o klidnou reflexi vedenou srdcem pastýře a oprostěnou od veškeré ideologie.

Ačkoli někteří biskupové považují za rozumné tato požehnání prozatím neudělovat, musíme všichni růst v přesvědčení, že požehnání udělované mimo obřad neznamená posvěcení osoby ani páru, který je přijímá, neznamená ospravedlnění všech jejich činů ani souhlas s tím, jaký život vedou. Když nás papež požádal, abychom rostli v širším chápání pastoračního požehnání, vybídl nás rovněž, abychom se zamysleli nad takovým způsobem žehnání, kdy není třeba klást množství podmínek k uskutečnění tohoto prostého gesta pastorační blízkosti, jež je prostředkem, jak podpořit otevřenost vůči Bohu uprostřed nejrůznějších okolností.

5. Jak tato „pastorační požehnání“ konkrétně vypadají?

Aby se „pastorační požehnání“ jasně odlišilo od požehnání liturgického nebo konaného v rámci obřadu, musí být především velice krátké (srov. č. 38). Jedná se o požehnání trvající několik vteřin, bez schváleného obřadu a bez použití benedikcionálu či jiné liturgické knihy. Přistupují-li s prosbou o požehnání společně dva lidé, pak se žehnáním

jednoduše vyprošuje od Pána pokoj, zdraví a další dobra pro tyto dva lidi, kteří o ně žádají. Také se prosí, aby žili Kristovo evangelium v plné věrnosti a aby Duch Svatý tyto dva lidi osvobodil od všeho, co neodpovídá Boží vůli, i od všeho, co vyžaduje očistění.

Takové neritualizované požehnání si ve své prosté a stručné podobě nečiní nárok ospravedlňovat cokoli, co není mravně přijatelné. Zcela zjevně se nejedná o sňatek, ale ani o „schválení“ nebo stvrzení čehokoli. Je to pouze reakce pastýře na prosbu dvou osob, které žádají o Boží pomoc. Proto v takovém případě pastýř neklade žádné podmínky ani se nevyptává na intimní život dotyčných.

Protože někteří vznesli otázku, jak by takové požehnání mohlo vypadat, pomozme si konkrétním příkladem. Představme si, že mezi velkým počtem poutníků přijde za knězem pár rozvedených lidí, kteří nyní žijí v novém svazku, s žádostí: „Prosíme, udělte nám požehnání, nemůžeme najít práci, on je těžce nemocný, nemáme kde bydlet a život máme hodně těžký – ať nám Bůh pomůže!“

V takovém případě může kněz odříkat jednoduchou modlitbu, třeba takovými slovy: „*Pane, shlédni na tyto své děti, dej jim zdraví, práci, pokoj a vzájemnou pomoc. Osvobod' je od všeho, co odporuje tvému evangeliu, a dej, ať žijí podle tvé vůle. Amen.*“ Na závěr pak nad každým z nich udělá znamení kříže.

Mluvíme o něčem, co trvá asi 10 nebo 15 vteřin. Má smysl odepřít tento druh požehnání dvěma lidem, kteří o ně žádají? Není vhodnější podpořit jejich víru, ať je malá, či velká, pomoci jim ve slabostech Božím požehnáním a usměrnit projevenou otevřenost vůči transcendenci, která je může vést k větší věrnosti evangeliu?

Aby se předešlo jakýmkoli pochybnostem, deklarace poté dodává, že pokud o modlitbu žehnání, „byť pronesenou mimo obřady předepsané liturgickými knihami“, žádá pár v neregulární situaci, „nebude toto požehnání nikdy vykonáno současně s civilními obřady sňatku nebo dokonce v jejich rámci. Dokonce ani s oděvem, gesty nebo slovy vlastními pro svatbu. Totéž platí, když o požehnání žádá pár stejného pohlaví“ (č. 39). Z toho tedy jasně vyplývá, že takové požehnání se nesmí konat na výrazném místě v posvátné budově nebo před oltářem, protože i to by vyvolalo zmatek.

Proto je na základě deklarace *Fiducia supplicans* každý biskup oprávněn ve své diecézi umožnit tento typ jednoduchého požehnání, přičemž musí mít na paměti potřebu obezřetnosti a opatrnosti, avšak v žádném případě není oprávněn navrhopat nebo umožňovat udílení takového požehnání, které by se mohlo podobat liturgickému obřadu.

6. Katecheze

Na některých místech bude možná třeba nabídnout katechezi, která všem pomůže pochopit, že takový druh požehnání neznamenaá souhlas s tím, jaký život vedou lidé, kteří o požehnání žádají, a že už vůbec neznamenaá rozhřešení, protože toto gesto má daleko ke svátosti nebo obřadu. Je to zkrátka projev pastorační blízkosti, která neklade stejné požadavky jako svátost nebo formální obřad. Všichni si budeme muset zvyknout na

skutečnost, že pokud kněz uděluje tento typ prostého požehnání, není heretikem, nic neschvaluje ani nepopírá katolickou nauku.

Můžeme Božímu lidu pomoci, aby objevil, že tento druh požehnání je jen prostý pastorační prostředek, který lidem usnadňuje vyjádřit svou víru, byť by byli velkými hříšníky. Když tedy takto žehnáme dvěma lidem, kteří spontánně přijdou prosit o požehnání, neznamená to, že je posvěcujeme nebo jim blahopřejeme, ba dokonce že schvalujeme takový typ svazku. Totéž se vlastně děje při žehnání jednotlivcům, protože jednotlivec, který prosí o požehnání – nikoli o rozhrěšení – může být velký hříšník, přesto mu ale toto otcovské gesto uprostřed jeho zápasu o přežití neupřeme.

Pokud se nám to dobrou katechezí podaří objasnit, můžeme se zbavit strachu, že by toto požehnání mohlo vyjadřovat něco nepřipadného. Můžeme se tak stát svobodnějšími služebníky, kteří jsou snad o to plodnější a o to blíže lidem, neboť jejich služba obsahuje gesta otcovství a přijetí, a přitom se nemusíme obávat, že nás druzí špatně pochopí.

Prosíme, ať nově narozený Pán zahrne všechny štědrým a milostivým požehnáním, abychom mohli prožít svatý a šťastný rok 2024.

*Victor Manuel kardinál Fernández,
prefekt*

*Mons. Armando Matteo,
sekretář naukové sekce*